SciCell

ODBORNÝ MAGAZÍN

WWW.SCICELL.ORG

2026

ISSN 2585-9137
Vydavateľstvo SciCell

SciCell Magazín

Prešovskej univerzite schválená Európskym spoločenstvom jedinečná odroda rumančeka LIANKA

Publikované 31. júla 2018

Po troch rokoch skúšania na nezávislom Centrálnom výskumnom ústave testovania odrôd v poľskom Slupia Wielka, Úrad Spoločenstva pre odrody rastlín (CPVO) udelil svojim rozhodnutím právnu ochranu Prešovskej univerzite v Prešove na odrodu rumančeka kamilkového (*Matricaria recutita* L.) s názvom ‚Lianka'. Svetová výnimočnosť predmetnej odrody spočíva v dostatočnom obsahu, stabilite a značných množstvách liečebne najúčinnejších komponentov (seskviterpénov: /-/-α-bisabololu a chamazulénu). Testovania rastlinného materiálu poukázalo na odrodovú odlišnosť, vyrovnanosť a stálosť (DUS testy), na základe týchto skutočností bolo vydané rozhodnutie, osvedčenie a registrovaný opis odrody s platnosťou od roku 2010 do 2043.

V celom svete sa šľachtiteľskej práci rumančeka kamilkového venuje veľká pozornosť. Za posledných 50 rokov sa realizovali šľachtiteľské práce na veľkom množve diploidných a tetraploidných odrodách. Najväčšia pozornosť pri selekciách tejto liečivej rastliny sa koncentruje na obsahové komponenty silice – seskviterpény: /-/-α-bisabolol a chamazulén, ktorý spôsobuje jej tmavomodré zafarbenie.

Štúdie ich liečebných vlastností poukázalo na obrovské množstvo účinkov (uľahčuje trávenie a napomáha pri plynatosti, upokojuje nervovú sústavu (stres, nervozita, podráždenosť), pomáha pri liečbe žalúdočných vredov a hemoroidov, skracuje hojenie rán, odrenín, popálenín a natiahnutých svalov, eliminuje menštruačné kŕče, prináša úľavu pri zápalových ochoreniach kĺbov, stimuluje činnosť bielych krviniek a činnosť imunitného systému, obnovuje črevnú mikroflóru, podporuje potenie – chrípka a prechladnutia, je nápomocný pri liečení kožných vyrážok, prospieva vlasom – dodáva im pevnosť, lesk a svetlejší nádych a aktívne pomáha pri bolesti hrdla a nádche).

Problémom pri biologickej rozmanitosti tohto rastlinného druhu ostáva skutočnosť, že výskyt rastlinných populácií s vysokým obsahom týchto prírodných látok je veľmi vzácny. Odrazom tejto skutočnosti boli začiatky veľmi intenzívnej šľachtiteľskej práce s dôrazom na výnos kvetnej drogy, na množstvo éterického oleja a jeho obsahy chamazulénu a /-/- α-bisabololu (t.j. komponentov s najcennejšími liečebnými vlastnosťami).

Výsledok šľachtiteľskej práce rumančeka kamilkového – diploidná odroda ‚Lianka' vedcov na

Prešovskej univerzite v Prešove, potvrdený rozhodnutím na úrovni Úradu Spoločenstva pre odrody rastlín v Angers vo Francúzsku, znamená celosvetový úspech, k čomu sa pridávajú najlepšie technológie zberu, pozberovej úpravy, extrakcií a destilácií na východnom Slovensku.

Selekcii našej odrody predchádzalo 25 ročné štúdium vnútrodruhovej variability rumančeka kamilkového s dôrazom na obsahové látky silice a existenciu štyroch základných chemických typov pre tento rastlinný druh. Moja prvá medzinárodne publikovaná práca k problematike biologicko-ekologického procesu tvorby rumančekových substancií a ich významu bola v 1992, pričom podľa databázy Google Scholar má v súčasnosti 96 ohlasov. Využili sa tiež skúsenosti so slovenskými odrodami, ktoré majú vysoký obsah silice so značným podielom žiadaných komponentov. Výsledkom šľachtiteľskej práce je odroda rumančeka kamilkového ‚Lianka' vyznačujúca sa veľmi vysokým obsahom /-/-α bisabololu (52 – 55 %) a chamazulénu (18 – 19 %) v silici. Jej obsah v suchých kvetných rumančekových úboroch je na úrovni 0,75 – 0,85 %, pričom ich úroda sa pohybuje až do 500 $kg.ha^{-1}$.

Prešovská univerzita v Prešove sa zviditeľnila v roku 2006 ako usporiadateľ 1. svetového sympózia o výskume, vývoji a produkcii rumančeka kamilkového pod záštitou Medzinárodnej spoločnosti pre záhradnícke vedy (ISHS) so sídlom v Leuvene, Belgicko. Vedeckej akcie sa vtedy zúčastnilo viac ako 70 účastníkov včítane všetkých výskumných kapacít z 22 krajín sveta zo všetkých obývaných svetadielov. Mimochodom organizácia podobného svetového podujatia v spolupráci s globálne pôsobiacou ISHS sa nerealizovala od tohto času ani na jednej slovenskej univerzite.

Na svetové trhy liečivých rastlín sa dostáva kvetná droga rumančeka najrôznejšieho pôvodu a veľmi rozdielnej terapeutickej kvality. Výnimočná a ojedinelá rumančeková odroda ‚Lianka' s osvedčením Úradu Spoločenstva pre odrody rastlín doplňa komplexnú mechanizáciu zberu, pozberovej úpravy, extrakcie a destilácie suroviny (Agrokarpaty s.r.o. Plavnica a Calendula, a.s. Nová Ľubovňa) vzbudzujú zaslúženú pozornosť pestovateľov a spracovateľov rumančeka kamilkového na celom svete (Chile, USA, Irán, Egypt, Nepál, India, Albánsko, Juhoafrická republika, Austrália a krajiny EÚ). Aktuálnym príkladom môže byť pomoc pri zavedení veľkoplošného pestovania rumančeka v roku 2017 v Holandsku (Westerdijk Biotechnology, Garsthuizen).

Prešov, 18.07.2018

doc. RNDr. Ivan Šalamon, CSc.

Prešovská univerzita v Prešove